

Vasile Pârvan văzut de contemporani

De la V. Pârvan învățăm mereu, învățăm ce înseamnă *cultul muncii*, al muncii fără preget în slujba semenilor tăi. „Munca e ritmul vieții – spunea Pârvan în *Memoriale*. Ea dă, ca și libertatea, tărie și frumusețe și caracter propriu ființei noastre”. Tot de la Pârvan învățăm ce înseamnă *cultul amintirii*, înțeles nu doar ca o atitudine sentimentală, cum se întâmplă îndeobște, ci ca o receptare activă, integratoare a moștenirii celor ce s-au adăugat definitiv la strămoși, o modalitate de selecție și de propulsie a valorilor care să asigure progresul. Și tot de la Pârvan învățăm ce înseamnă cu adevărat *cultul prieteniei*, menit să întrețină solidaritatea întru realizarea înaltelor idealuri.

Dar cel mai de seamă îndemn de la V. Pârvan rămâne însăși propria sa viață, mereu încordată de gândul desăvârșirii. Remarcând viața creatoare a lui Pârvan, cultul desăvârșit al muncii, împins până la sacrificiul de sine, istoricul francez H. Focillon nota că savantul român a fost „un tenace constructor al științei sale, al țării sale și al timpului său”. Iar istoricul american Gorham P. Stevens releva că V. Pârvan „a contribuit prin energia sa la accelerarea pulsului umanității”. În sfârșit N. Iorga remarca, pe bună dreptate, că prin exemplul său de viață, de muncă creatoare, de angajare totală spre binele culturii române, V. Pârvan a avut o influență mare, „aproape mistică influență”, asupra tineretului din vremea sa.

V. Pârvan este și rămâne o permanență a spiritualității românești. Iată de ce considerăm căm viața și opera științifică, precum întreaga activitate spirituală a lui V. Pârvan, constituie un model pentru generația tânără de azi și pentru cele ce vor veni. Figura unei personalități de talia lui Pârvan, care a militat pentru propășirea culturii române, pe plan național și mondial, nu se estompează, prin trecerea timpului, ci dimpotrivă, se conturează tot mai clar. Să ne reamintim, în acest sens, de profunda viziune a lui Goethe, care spunea că personalitățile cu adevărat mari sunt cele pe care trecerea timpului nu numai că nu le diminuează, ci le impune conștiinței viitorului, proiectându-le în adevărata lor lumină. Trebuie să spunem, în finalul acestor rânduri, că V. Pârvan este și rămâne o mare personalitate a culturii române, un savant de renume mondial și un ambasador spiritual al țării de cea mai bună calitate.

Ioan MITREA

„După Gr. Tocilescu, noi avem nevoie de un arheolog care să adauge la entuziasmul lui de descoperitor și alte calități: cunoștința largă a întregului său domeniu, originalitatea absolută a concepției și a formei, înțelegerea acelor legături între toate ramurile vieții unui popor care face din orice cercetare de amănunte o fereastră, mare ori mică, deschisă asupra întregii largimi a câmpului din față...”

Epigrafia și arheologia sunt bazele învățământului d-tale la Universitate despre cele vechi, unde seminarul d-tale e o instituție bine organizată, precum Muzeul, unde ai ajuns director la vârsta cea mai bună pentru neiertătoarea jertfă de sine, e una din cele mai îngrijite instituții ale țării...” (N. Iorga, *Răspunsul... la discursul de recepție al d-lui V. Pârvan*, București, 1914).

„Getica... formidabila lucrare de sinteză, dar și de genială îndrăzneală... e o comoară de fapte, foarte multe cu totul noi sau primate altfel decât mai înainte; comoară de considerațiuni întemeiate pe ele, ca și de largi priviri sintetice, desprinse din stăpânirea suverană a unui material pe cât de întins și bogat, pe atât de inegal și variat”. (I. Andrieșescu, *Vasile Pârvan, 1882 – 1927*, București, 1927).

„Cu toată severitatea-i cunoscută, Pârvan avea față de studenții săi o grijă de adevărat părinte. Le era un cald sfătuitor, îi certa când o meritau, aprecia ostentiv fiecare, se bucura împreună cu ei pentru descoperirile pe care le făceau, îi vizita pe șantierele unde lucrau, le publica rezultatele și îi cita în lucrările sale”. (Gh. Ștefan, *V. Pârvan îndrumătorul cercetărilor arheologice din România*, în *Memoriile Secției de științe istorice*, t. 2, 1977).

„Dacă geniul lui N. Iorga era viforos sau șagalnic, acela al lui V. Pârvan era muzical și solemn. Când, după câteva clipe de așteptare, studenții priveau spre ușa ce se deschidea, apărea în fața lor Brand. Pastorul Brand al lui Ibsen, cu haina neagră încheiată auster până sus, călcând pe un ghețar. Însă de aproape, pastorul n-avea în ochii săi pătrunzător duritate nordice, iar tristețea încruntată într-o ironie gravă îi dădea înfățișarea unui actor tragic... Când sfârșea, actorul tragic redevenea Brand. Brand al lui Ibsen, care ieșea cu haina încheiată până sus, cu o încruntare visător-ironică în colțul gurii, călcând, învăluit în neguri, ca pe un ghețar.” (G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, 1941).

„Pârvan avea o credință caldă în Adevăr și în Creație... A fost un neobosit șef de stat major al arheologiei... Pârvan era însă înainte de toate un înțelept, un caracter, un om ce practica zilnic virtutea înțelepciunii... Pârvan făcea parte, ca și Xenopol în trecut și, mai ales, N. Iorga, astăzi, din clasa ambasadourilor spirituali ai țării”. (D. Gusti, *Personalitatea lui Vasile Pârvan. Un*

model academic, în *Arhiva pentru știință și reforma socială*, VII, nr. 3-4, 1928).

„Calitățile personale rare, erudiția vastă și sigură, activitatea rodnică și bogată au câștigat lui Pârvan un prestigiu și o autoritate cum nu se mai văzuse la noi”. (I. Bianu, *Vasile Pârvan către elevii și urmașii săi*, în *In memoria lui Vasile Pârvan*, București, 1934).

„Pârvan a fost primul istoric român care a înțeles rolul covârșitor al arheologiei în dezvoltarea istoriei ca știință... Viața lui Vasile Pârvan este un monument de gând, de muncă și de creație. Unitatea monolitică pe care o dă acestei vieți, o consecvență rară, impune tot atât de mult ca și intensitatea și frumusețea ei. El rămâne o pildă de înțelepciune și de abnegație pentru scopuri înalte. A fost un erou al datoriei față de cultura poporului său”. (Radu Vulpe, *Vasile Pârvan-savantul*, în *Memoriile Secției de științe istorice*, t.2, 1977).

„Vasile Pârvan n-a fost numai o mare figură a culturii românești, la strălucirea căreia a contribuit din plin ca eminent istoric și arheolog, ca gânditor de elită, profesor de înalt prestigiu, creator de școală științifică, organizator de instituții, ci, pe lângă aceste perle ale personalității sale, tot atât de mult l-a impus în prețuirea contemporanilor și a posterității superioara sa atitudine etică. A fost un puternic și nobil caracter.” (Radu Vulpe, *Amintiri despre V. Pârvan*, în *Carpica*, XV, 1983).

„Ca om de știință, V. Pârvan a fost un uriaș. A citit mult și, mai ales, a cugetat. A văzut ca nimeni altul tainele nepătrunse ale istoriei pământului și neamului românesc. Din îmbelșugatul tezaur al cunoștințelor lui a dat, cu mărinimie, la toți, fără deosebire, la specialiști ca și la iubitorii de cultură... A fost dascălul neamului său și magistrul învățăților altor neamuri. A creat o școală, a pornit un curent de aprigă și nezdruccinată activitate arheologică, istorică și educativă. A fost un întemeietor pe care-l vor mărturisi generații din neam în neam, ca pe un adevărat heros ktistes” (C. Daicoviciu, *Vasile Pârvan*, în *Națiunea română*, Cluj, X., nr.14, 1936).

„Rar sinteză istorică să genereze mai multe idei, să promoveze mai ample cercetări, să impună culturii românești un mai mare respect pentru capacitatea de muncă și puterea de sinteză, de care a dat dovadă în „Getica Vasile Pârvan” (Emil Condurachi, *Pârvan, astăzi*, în *Secolul 20*, nr.11-12, 1977).

„Ca profesor, Vasile Pârvan era un model de conștiințiozitate și punctualitate. Își ținea cursul regulat, la orele prevăzute în program, iar prelegerile lui erau rodul unei pregătiri sistematice, iar nu improvizatii ușoare... Lecțiile de deschidere a cursurilor,

adevărate evenimente culturale la care participau nu numai studenții de la istorie și de la alte facultăți, dar și lume din oraș”. (C. C. Giurescu, *Personalitatea lui V. Pârvan*, în *Memoriile Secției de științe istorice*, t. 2, 1977).

„Pârvan (în *Getica*, n.n. I.M.) refăcând în linii mari unele perioade de viață proto-istorică getă (pe baza mai ales a rezultatelor săpăturilor arheologice), a dovedit fără îndoială o putere de sinteză ca nimeni până la el. Datorită perspicacității istoricului nostru, cele două milenii dinaintea de Hristos, și mai ales întâiul de viață cvasi-istorică aparținând geților, au prins serioase contururi”. (Lucian Blaga *Getica*, în *Saeculum*, I., nr.4, 1943).

„Steaua lui Vasile Pârvan, care a întruchipat pentru o clipă neliniștea, setea și echilibrul nostru în existența tragică, e încă deasupra: nu așteaptă decât să ne înălțăm fruntea, pentru a ne cădea în ochi, ca niște sfeșnice care se mai pot aprinde de infinit”. (Marin Sorescu, *Insomnii. Microeseuri*, București, 1971).

„Două idei, mai ales, ni se par demne de relevat când e vorba de moștenirea etică a lui Vasile Pârvan. Una este ceea ce savantul însuși a numit *cultul muncii*, al muncii fără preget, orientată spre un țel unic, grandios, cult pe care Pârvan l-a oficiat ca nimeni altul, până la sacrificiul de sine. Cealaltă e *cultul amintirii*, înțeles nu ca o atitudine sentimentală, pur și simplu, ci ca o receptare activă, integratoare, a moștenirii celor ce s-au adăugat definitiv la strămoși, o modalitate de selecție și de propulsie a valorilor, în ordinea acelei continuități de mesaj care asigură progresul”. (Al. Zub, *Vasile Pârvan – efigia cărturarului*, Iași, 1974).

„Pârvan nu e nicăieri întreg: nici în *Memoriale*, nici în *Getica*, nici în studiile speciale scrise de-a lungul anilor, nici în atât de puțin înțelesele Idei și forme istorice, ci în totalitatea demersurilor sale. Față de el, nu putem avea decât atitudinea ce se recomandă în cazul lui Hașdeu, Iorga și alte mari figuri, care nu se exprimă printr-o carte anume, ci prin ansamblul operei”. (Al. Zub, *Pe urmele lui Vasile Pârvan*, București, 1983).

„Ca profesor, academician și director de instituții științifice, el s-a străduit să asigure continuitatea eforturilor sale, creînd o școală care nu trebuie limitată doar la rostul ei științific. Ca savant de renume mondial, a participat la organisme și congrese internaționale, făcând pretutindeni cea mai bună impresie... Recitită astăzi, în oricare dintre registrele ei, opera pârvaniană se recomandă prin vastul ei orizont și nu mai puțin prin acel suflu de temeinicie care asigură îndeobște durată”. (Al. Zub, *Vasile Pârvan. Dilemele unui istoric*, Iași, 2002).

Texte selectate și grupate de
Ioan MITREA